

Starttiraha yrittäjyyden tukena Uudellamaalla

Uuden ja elinvoimaisen yritystoiminnan tukeminen on keskeinen työ- ja elinkeinopolitiikan tavoite. Yrittäjyyteen kannustaminen toimii sekä työllistymistä tukevana että alueellista elinkeinorakennetta ylläpitävänä välineenä. Yrittäjyys sisältää kuitenkin useita haasteita, jotka liittyvät keskeisimmin uuden yrittäjän taloudelliseen ja henkiseen selviytymiseen. On tyypillistä, että pienillä ja keskisuurilla yrityksillä tulos on yritystoiminnan alkuvaiheessa pääasiassa tappiollista, asiakaskontaktit vähäisiä ja tulevaisuus epävarmaa. Juuri tänä aikana yrittäjän saaman ulkoisen tuen merkitys on suuri.

Valtiollinen starttirahajärjestelmä perustettiin 1980-luvun alkupuolella tukemaan uuden yritystoiminnan kehittymistä turvaamalla yrittäjän henkilökohtainen toimeentulo yritystoiminnan alkuaikoina. Työ- ja elinkeinotoimistot myöntävät starttirahan harkinnanvaraisesti yksittäisille henkilöille. Näin se ei ole luonteeltaan suoranaista yritystukea. Ennen myönteistä starttirahapäätöstä arvioidaan mm. hakijan valmiudet yrittäjäksi sekä yrityksen alueellinen kilpailutilanne. Vuoteen 2005 asti starttirahaa pystyivät hakemaan ainoastaan työttömät. Vuoden 2005 jälkeen tuki laajennettiin kattamaan myös palkkatyöstä, opiskelusta tai kotityöstä yrittäjäksi siirtyvät henkilöt.

Uusimaa ja erityisesti pääkaupunkiseutu ovat yritysten kannalta Suomen keskeisintä markkina-alueita. Suurin osa Suomeen perustettavista uusista yrityksistä sijoittuu Uudenmaan alueelle. Vaikka jokainen uusi yrittäjä ei suinkaan tarvitse yritystoimintansa käynnistämiseen starttirahaa, on tukea saaneiden yrittäjien määrä Uudellamaalla huomattava. Neljännes kaikista koko maassa aloittavista starttirahayrittäjistä sijoittuu Uudellemaalle. Starttirahayrittäjien suuri määrä on herättänyt tarpeen selvittää, millaisista henkilöistä tämä ryhmä koostuu, millainen merkitys starttirahalla on ollut heidän yritystoiminnalleen ja kuinka TE-toimistot ovat kyenneet palvelemaan heitä yritystoiminnan käynnistämässä. Oheisia kysymyksiä selvitettiin Uudenmaan ELY-keskuksen toimesta syksyllä 2012 lähetetyn sähköpostikyselyn avulla. Kyselyyn vastasi 728 vuosien 2008-2011 aikana Uudenmaan alueella myönteisen starttirahapäätöksen saanutta henkilöä.

Starttirahayrityksiä perustetaan monipuolisesti eri aloille

Vaikka keskiasteen tutkinto on edelleenkin Uudenmaan starttirahayrittäjien yleisin koulutusaste, koostuivat kyselyyn vastanneet pääasiassa korkeasti koulutetuista henkilöistä. Ammattikorkeakoulututkinto oli 39 prosentilla vastaajista, ylempi korkeakoulututkinto vastaavasti 27 prosentilla vastaajista. Suurin osa vastaajista oli yli 36-vuotiaita ja lievä enemmistö naisia. Valtaosa vastaajista toimi tai oli toiminut yrittäjänä Helsingin tai Espoon kuntien alueella ja oli saanut myös starttirahansa näiden alueiden TE-toimistoista.

Uudenmaan toimialarakennetta hallitsevat palveluihin ja kauppaan keskittyneet yritykset. Samat alat nousivat esiin myös kyselyyn vastanneiden keskuudesta. Niukasti suurin yksittäinen toimiala oli 15 prosentilla muu palvelutoiminta. Ala sisältää mm. kauneudenhoitopalveluihin keskittyneitä yrityksiä. Kaupanala sijoittui kyselyssä toiseksi. Näiden lisäksi tärkeässä roolissa olivat informaatio ja viestintäala, taiteet, viihteet ja virkistys sekä terveys- ja sosiaalipalvelut. Eri alojen konsultteja ja oli vastaajien joukossa huomattavan paljon. Selvitys vahvisti näkemystä, että Uudellamaalla starttirahayritykset jakautuvat hyvin monipuolisesti eri toimialoille.

Kyselyn perusteella starttirahayritykset eivät työllistäneet kovinkaan montaa henkilöä. Yhteensä 78 prosenttia vastaajista ilmoitti työskentelevänsä yrityksessään yksin. Valtaosa yrittäjistä ei myöskään arvioinut henkilöstömääränsä kasvavan lähitulevaisuudessa. Starttirahayritysten arvioitu liikevaihto oli kyselyn perusteella suhteellisen pientä. Noin 61 prosenttia vastaajista arvioi liikevaihtonsa jäävän alle 50 000 euroon vuodessa. Suurin osa kuitenkin ennakoi liikevaihdon kasvavan lähitulevaisuudessa. Aikana, jolloin alueelliset suhdanne-ennusteet näyttävät varsin synkiltä, on tämä hyvin positiivinen tieto.

Oman työpaikan luominen ja työn itsenäisyys houkuttelevat yrittäjyyteen

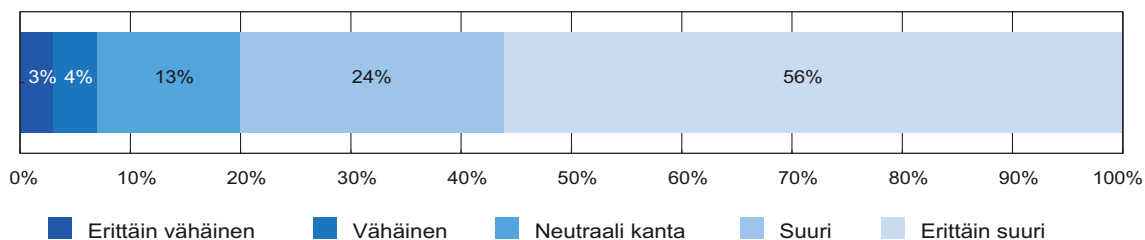
Kyselyyn vastanneita pyydettiin kertomaan kolme merkittävintä syytä yrittäjäksi ryhtymiselle. Valtaosa oli siirtynyt yrittäjäksi joko halusta luoda itselle oma työpaikka tai yrittäjyyteen liittyvän itsenäisyyden ja vapauden innoittamina. Yrittäjän aikaisemmalla työllisyystilanteella näytti olleen suuri merkitys ilmoitettuihin syihin. Työttömistä yrittäjiksi siirtyneille tärkeintä oli erityisesti oman työpaikan luominen. Työelämästä tai muualta yrittäjiksi siirtyneet taas arvostivat huomattavasti enemmän yrittäjyyden itsenäisyyttä ja vapautta.

Starttirahan merkitys näyttäytyi kahdenlaisena

Peräti 80 prosenssia vastaajista koki myönteisellä starttirahapäätöksellä olleen suuri tai erittäin suuri positiivinen merkitys omalle yritystoiminnalle (katso kuvio 1). Merkitys hahmottui yrittäjille kahdenlaisesti, ensinnäkin taloudellisena tukena ja toiseksi henkisenä arvostuksena. Tuen pääasiallisen tehtävän mukaisesti kyselyyn vastanneet olivat kokeneet starttirahan saamisella olleen suuri vaikutus heidän perustoimentuloonsa yritystoiminnan alkumetreillä. Toimentulon turvaaminen oli mahdollistanut heille laajemman taloudellisen liikkumavaran ja jopa tietyn asteisten taloudellisten riskien ottamisen.

Ehkä jopa taloudellista tukea merkittävämpää oli kuitenkin starttirahan saamiseen liittynyt henkinen ulottuvuus. Useat yrittäjät olivat kokeneet starttirahan yhteiskunnan symboliseksi luottamuksenosoitukseksi yrittäjälle ja hänen yritysidealleen. Se oli ollut heille merkki siitä, että joku ulkopuolinen taho uskoi yrityksen tulevaisuuteen. Tuen saamisen oli näin vahvistanut yrittäjien itseluottamusta ja motivoinut kehittämään yritystoimintaa edelleen.

Kuvio 1. Myönteisen starttirahapäätöksen merkitys yritystoiminnan alkuvaiheessa % (n=725)

TE-toimistot saivat hyvän arvosanan starttirahaan liittyvistä palveluista

Kokonaisuudessaan starttirahajärjestelmään suhtauduttiin kyselyssä positiivisesti. Noin 66 prosenttia vastaajista piti starttirahajärjestelmää erittäin toimivana. Heikkouksina kuitenkin nähtiin suhteellisen pieni kuukausittainen määrä ja lyhyt kesto sekä hakuprosessin joustamattomuus. Yleisesti alueelliset Uudenmaan TE-toimistot saivat kyselyssä erittäin positiivisen arvosanan järjestelmään liittyvien palveluiden toteuttamisesta. Osa kuitenkin toivoi tuesta selkeämpää informaatiota (katso kuvio 2).

Kun vastaajia pyydettiin erittelemään keskeisimpiä yhteistyökumppaneitaan yritystoiminnan aloittamisen kynnyksellä, nousivat Uudenmaan TE-toimistot ja ELY-keskus korkeimmille sijoille. Tärkeiksi koettiin kuitenkin myös alueellisten uusyrityskeskusten tarjoamat palvelut. Uusyrityskeskukset tarjoavat yrittäjille mm. neuvontaa ja tukea sekä antavat TE-toimistoille tarvittaessa lausunnon kunkin yrityksen kannattavuudesta.

Artikkeli perustuu Uudenmaan ELY-keskuksessa julkaistuun raporttiin "Starttiraha ja yrittäjyys Uudellamaalla". Koko raportti on luettavissa Uudenmaan ELY-keskuksen internet-sivuilta.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden näkemyksiä TE-toimistojen palvelun eri osa-alueista (%)

